

obligātajā karadienestā. Pēc dienesta studijas turpinājis un 1935. gadā V. Treknais ieguvis agronoma grādu.

1935. gadā V. Treknais sācis strādāt Priekuļu selekcijas stacijā, sākumā pie linu selekcijas, vēlāk pie pļavu un ganību zālaugu selekcijas. Latvijas Lauksaimniecības kameras Zemkopības nodaļa 1937. gadā organizē zālaugu savvaļas paraugu savākšanu, Priekuļos to uzdod veikt Voldemāram Treknajam un Arvīdam Sīmanim. Darba rezultātā no 1937. līdz 1938. gadam tiek izveidota lauka kolekcija, kuras sastāvā ir ap 7300 pļavas auzenes, pļavas skarenes, sarkanās auzenes, sekstaines, pļavas lapsastes, mieža brāļa, kamolzāles, purva skarenes, baltās smilgas un timotiņa paraugu.

Nozīmīgi panākumi tiek sasniegti no 1943. līdz 1944. gadam, vairākām zālaugu sugām (pļavas auzenei, ganību airenei, pļavas un purva skarenei, timotiņam un baltajam āboliņam) izlases rezultātā izveidojot potenciālas šķirnes. Tās nopērk vācu firma *Ragis*, dodot iespēju diviem selekcionāriem no Latvijas papildināt zināšanas zālaugu selekcijā un sēklaudzēšanā Vācijas selekcijas stacijās. Viens no šiem selekcionāriem ir Voldemārs Treknais, kurš 1944. gada jūnijā dodas uz Vāciju, lai apgūtu zināšanas Ostmarkas sēklkopības stacijā (*Ostmarkische Saatzeit Gesellschaft*). Tur viņš strādā līdz 1945. gada janvāra beigām, kad tuvojošās frontes dēļ jādodas tālāk uz rietumiem. Latviešu lauksaimniecības darbinieku pārstāvis Vācijas Zemkopības ministrijā agronoms B. Radziņš iesaka V. Treknajam uzsākt darbu kā lopkopības pārraugam, lai varētu uzturēt arī ģimeni. Bet, Otrajam pasaules karam beidzoties, Voldemārs nokļūst bēgļu nometnē, kur darbojas noorganizētajās latviešu skolās par skolotāju un skolas inspektoru.

1950. gadā V. Treknais izceļo uz ASV, kur strādā metālrūpnīcā, pēc tam eļļas ražošanas sabiedrības pētījumu laboratorijā. Darba gaitas viņš beidz 1974. gadā. Miris 2006. gada 15. septembrī Kristalleikā, Ilinoisā, ASV.

Voldemāra Treknā veiktais darbs veidojis pamatu izlases materiālam turpmākai zālaugu selekcijai Latvijā.

Ilze Skrabule, Ivars Holms, Maija Gaiķe
Valsts Priekuļu laukaugu selekcijas institūts

GUNTARAM GRĪNBLATAM – 90 PIEDZĪVOTAIS, PIEREDZĒTAIS, PAVEIKTAIS

Guntars Grīnblats dzimis 1924. gada 17. aprīlī zemkopja ģimenē, gleznainā Vidzemes pauguraines vietā – Cēsu apriņķa Raunas pagasta “Bundzeniekos”, Lubūzezers krastā. Vectēva Jāņa Grīnblata saimniecību pārņem Guntara tēvs Jānis Grīnblats, kas divdesmito gadu sākumā no Rīgas apriņķa Aizkraukles pagasta “Gala Tuņķu” mājām atved sievu Elvīru Galiņu, ar kuru iepazinušies Rīgā dziedāšanas svētkos, dziedot Raunas un Aizkraukles dziedāšanas biedrību koros. Jaunie saimnieki turpina enerģiski saimniekot, iekopjot mālainos paugurus. Veidojot ražīgu ganāmpulku, ieviešot saimniecībā visu jaunāko un progresīvo. Jau 1934. gadā visi 34 ha lauksaimniecības zemes meliorēti un iekultivēti, sakopts 20 ha lielais mežs. Pirmajiem pagastā izbūvēta seklā kūts ar betonētām stāvvietām, barības galdiem, dzirdnēm, vircas krātuvi un skābbarības torni galā, kā arī ledus pagrabu piena dzesēšanai. Izkopts Latvijas brūnās šķirnes govju ganāmpulks, kas tiek turēts sistemātiskā Pārraudzības biedrības kontrolē. Tāds ir Guntara Grīnblata dzīves sākums – jau no mazām dienām viena liela strādāšana visiem un visur, kur vien acis rāda. Piektajā dzīves gadā rijā jāskubina vecais draugs Sirmis soļot veiklāk pa apli, velkot divus milzīgus rievotus blūkus. Sešu gadu vecumā sākas ganu gaitas. Skolas gaitas Guntars uzsāk Mežoles četru klašu pamatskolā uzreiz otrajā klasē. 1935. gadā ar lielu patiku viņš sāk darboties Mežoles 68. mazpulkā. Pagasta agronomu konsultēti, mazpulcēni vasarās audzē kādu mazāk pazīstamu kultūru, lauciņus iezīmējot ar mietiņiem mazpulku zaļi/baltajās krāsās. Patikšana uz tādiem darbiem paliek prātā un iegūtā prasme tiek lietota turpmāk dzīvē. 1937. gadā Guntars mācības turpina Raunas draudzes skolā, kad 1938. gadā tā nodeg, – Raunas pamatskolā. Pēc pamatskolas beigšanas, kā jau zemnieka dēlam pienākas, izturot pamatīgu konkursu, Guntars mācības turpina Priekuļu lauksaimniecības vidusskolā. Tur iegūtās zināšanas bija labs pamats, kas noderēja arī

saimniecībā, kur tiek darīti visi lauku darbi, un jau 12 gadu vecumā Guntars ķeras pie arkla, "kas mani svaidīja un raustīja pa mālaino vagu".

Kad Aizkraukles "Gala Tuņķos" aizsaulē aiziet Guntara vectēvs, vecāki nolemj pārcelties uz turieni, jo zemes tur ir vairāk un tā arī ir labāka. Bet pamatīgo saimniekošanu pārtrauc karš. Skolā vācu valoda mijas ar krievu valodu. 1943. gada augustā Guntars tiek iesaukts armijā, leģiona zenīartilērijas vienībā, un gatavots apakšvirsnieka pienākumiem un Volhovas frontei. Šajā laikā viņu piemeklē smaga slimība, dzīvība ir mata galā, bet... tas paglābj no Volhovas. Ir jādomā par iztiku. Guntaram izdodas dabūt darbu Rīgā superfosfāta rūpnīcā, kur smags 12 stundu darbs, bet tas pasargā no iesaukšanas krievu armijā un no Kurzemes katla.

Kad Latvijas Lauksaimniecības akadēmija 1945.gadā Agronomijas fakultātē sāk komplektēt studentus, Guntars Grīnblats uzsāk studijas. Tas bija laimīgs laiks – enerģijas pietika gan mācībām, lai tās pabeigtu par gadu agrāk, gan sportam un darbam. Ar zinātnisko darbu Guntars Grīnblats saskaras jau 1948. gadā, strādājot par laborantu Latvijas Zinātņu akadēmijas Augsnes zinību un zemkopības institūtā. No 1950. gada viņš jau kā zinātniskais līdzstrādnieks pēta granulēto mēslošanas līdzekļu efektivitātes un iestrādāšanas tehnoloģijas. 1955. gadā aizstāv lauksaimniecības zinātņu kandidāta disertāciju "Granulēto un organiski minerālo mēslojumu maisījumu efektivitāte uz kultūraugu ražu un tās kvalitāti". Turpmākos četrus gadus Guntars vada Kukurūzas selekcijas un agrotehnikas nodaļu Priekuļu selekcijas un izmēģinājumu stacijā, kur tiek izstrādāts vietējiem apstākļiem piemērots kukurūzas audzēšanas agrotehniskais komplekss. 1959. gadā institūts tiek pārcelts uz Skrīveriem, kur viņš darbu turpina. 15 gadu pētījumi tiek apkopoti darbā "Kukurūza un tās audzēšana Latvijā eksperimentālā skatījumā", 1970. gadā tiek aizstāvēta disertācija, iegūstot lauksaimniecības zinātņu doktora grādu. No 1955. līdz 1974. gadam tiek veikts administratīvais darbs, pildot Kukurūzas selekcijas un agrotehnikas un Lopbarības rušināmkultūru nodaļas vadītāja pienākumus.

Turpmāk pētījumi tiek paplašināti, pievēršoties citiem lopbarības kultūraugiem. Ilggadējos lauka un ražošanas izmēģinājumos pētītas lopbarības sakņaugu, viengadīgo zālaugu un starpkultūru ražu kāpināšanas problēmas, tai skaitā galveno lopbarības kultūru audzēšana augsekā regulēta mitruma apstākļos ilggadējā stacionārā izmēģinājumā.

No 1984. līdz 1992. gadam Guntars Grīnblats strādā par vadošo zinātnisko līdzstrādnieku Latvijas Zinātņu akadēmijas A.Kirhenšteina Mikrobioloģijas institūtā pie biotehnoloģijas metožu pielietošanas lauksaimniecībā, tai skaitā veicot pētījumus par: fermentētu cūku šķidrmēslu izmantošanu laukaugu mēslošanā stacionārā daudzfaktoru izmēģinājumā un 450 ha lielā ražošanas platībā padomju saimniecībā "Ogre"; zāles sulas olbaltuma kā proteīna avota izmantošanu cūku un liellopu ēdināšanā; lauksaimniecības produktu, tai skaitā mitru lopbarības graudu glabāšanu regulējamā gāzes vidē PS "Uzvara". Autoru kolektīvā izstrādāts un vadīts "Projekts 2000" – ekoloģiski tīra piena un gaļas ražošanai izmantojot tikai saimniecības iekšējos resursus.

No 1992. līdz 1993. vadošā pētnieka darbs turpinās Vides aizsardzības komitejas pētījumu centrā, pētot lauksaimniecības radītā vides piesārņojuma problēmas. 1995. – 1998. gados Guntars Grīnblats ir Latvijas Republikas 6. Saeimas deputāts. Arī šo laiku viņš uztver un pilda kā lielu atbildīgu darbu, īpaši daudz laika veltot Tautsaimniecības komisijas jautājumu risināšanai. No 1998. līdz 2000. gadam Guntars Grīnblats turpina strādāt par vadošo zinātnisko līdzstrādnieku Latvijas Zemkopības zinātniskās pētniecības institūtā "Agra", kur tiek pētīta tauriņziežu un stiebrzāļu jaukto fitocenožu bioloģisko īpašību izmantošana zālāju produktivitātes palielināšanai vidi saudzējošā ilgtspējīgā lauksaimnieciskajā ražošanā. 2008. gada septembrī Guntaram Grīnblatam piešķirts Latvijas Valsts Emeritētā zinātnieka nosaukums. Radošā darba laikā ir sagatavoti 4 zinātņu doktori, uzrakstītas 196 publikācijas, tai skaitā: 3 zinātniskas monogrāfijas, 1 mācību grāmata, 10 mācību metodiskie līdzekļi, 11 publikācijas starptautiskos izdevumos, 34 – vietējos žurnālos un 63 – zinātnisko rakstu krājumos. Publicēti 59 zinātniski populāri raksti, 15 konferenču tēzes. Veikts pedagoģiskais darbs, Latvijas Valsts universitātē vadot augkopības lekciju kursu Bioloģijas fakultātes studentiem (1971-1978). Tiek vadīta aspirantūras (1971 – 1983), darbojoties kā Zinātniskās Padomes un specializētās doktoru disertāciju aizstāvēšanas Padomes loceklis LZZPI (1971-1983). No 1972. līdz 1992. gadam G. Grīnblats darbojas kā Vissavienības Lopbarības institūta Lopbarības ražošanas problēmas Padomes loceklis, viņš ir arī Latvijas Lauksaimniecības Akadēmijas Agronomijas specializētās Valsts eksāmenu komisijas

priekšsēdētājs (1971 – 1976), oficiālais oponents 8 habilitēto zinātņu doktoru un 22 zinātņu kandidātu disertācijām.

Atzinīgi novērtējot zinātnes popularizēšanas darbu, Guntaram Grīnblatam ir piešķirts Nopelniem bagātā kultūras darbinieka nosaukums. Guntars Grīnblats ir gandarīts par mūžā paveikto, ir priecīgs par savām trim meitām, astoņiem mazbērniem un mazmazdēlu, par atgūtajām mājām un zemi, kur jaunākā meita, saimniekojot 20 gadus, daudzkārt pārspējusi vecās labās dzimtas saimniecības rādītājus. Allaž viņš ir draugos ar dziesmu, dziedot vīru kori “Staburags” un apeļojot ar koncertiem daudzas valstis. Vienmēr bija mīlošs un gādīgs ģimenes tēvs, vīrs un vectētiņš.

2013.gada 12. maijā G. Grīnblats 89 dzīves gadā “apsedzas ar smiltaini un kļūst par tēvu zemi”. Apglabāts Skrīveru kapos.

Zemkopības institūta kolektīva vārdā vadošais pētnieks Aldis Jansons.

DOCENTEI ANDAI BALODEI – 90

(21.04.1924. – 23.04.2009.)

Andas Balodes dzimtā puse ir Vidzeme. Beigusi Ērgļu pamatskolu un 1946. gadā Priekuļu lauksaimniecības tehnikumu. 1951. gadā absolvējusi Latvijas Lauksaimniecības akadēmijas Agronomijas fakultāti, iestājusies aspirantūrā un pēc tam uzsākusi darbu Agroķīmijas katedrā, kur 32 gadus mācījusi studentiem analītisko ķīmiju un agroķīmiju. Aktīvi darbojusies zinātnē vadot, organizējot un veicot izmēģinājumus Vecaucē un pēc tam Pēterlaukos.

Anda Balode bija kaismīga eksperimentētāja, aizrautīgi strādāja gan veģetācijas trauku paviljonā, gan laboratorijā. 1955. gadā aizstāvēja zinātņu kandidātes disertāciju „Kūdras, minerālmēslu un mikroelementu kopējās lietošanas efektivitāte”. Pētījumi par mikroelementu saturu augos, to nozīmi kultūraugu dzīvē un dažādu mikroelementu saturošu savienojumu noderīgumu mēslošanā bija A. Balodes galvenie zinātniskā darba jautājumi. Par tiem sarakstīta grāmata „Mikroelementi dārzenkopībā”.

Kad 1970. gadā pensijā devās profesors K. Bambergs, Andai uzticēja Agroķīmijas katedras vadīšanu, un šos pienākumus viņa godprātīgi pildīja līdz 1977. gadam. 1986. gadā A. Balode devās pensijā: izbraukāt katru dienu uz darbu no Rīgas bija grūti. Taču darba gaitas turpinājās, šoreiz sirdij tuvā kultūras jomā – Rīgas vēstures un kuģniecības muzejā.

Bijušie kolēģi Andu Balodi atceras ar siltumu: kā inteliģentu, gudru un precīzu pedagoģi, kura labi prata izskaidrot grūtās ķīmijas tēmas. Studentu zināšanu pārbaudījumos viņa bija prasīga, tāpēc mācības ne vienmēr virzījās ātri, bet kas nu galvā iekšā tika, turas tur vēl šodien. Pedagoģes stingrība netraucēja viņai būt atvērtai un saprotošai pret studentiem un ļoti jaukai attieksmē pret augstskolas kolēģiem. Labestīgi un rosinoši A. Balode pildīja studentu kuratores pienākumus, daudz ko atrisinādama ar smaidu. Publicējusi 34 zinātniskus darbus, t. sk. ir līdzautore 2 grāmatām.

LLU Lauksaimniecības fakultātes vārdā prof. Aldis Kārklīņš